

Висновки. Отже, варто підкреслити, що листи Лесі Українки до Олени Пчілки (прим. 2), незважаючи на велику кількість присвячених їм праць науковців, мають

таке біографічне, літературознавче, лінгвістичне, етнографічне та історичне значення, що продовжують вимагати подальшого різноаспектного дослідження.

Примітки

- ¹ Див. детально статті лінгвістів: Бублейник Л. В. [5], Деркача В. В. [8], Власенко В. В. [56] та ін.
- ² **Т. IX** – написано 28 листів: у **1889 р.** – два (26.06 та 06.07); **1890 р.** – два (02.02 та 17.02); **1891 р.** – чотири (27.06 – початок 07, 7.07, 16.07, 19.08); **1893 р.** – три (9.06, 12 і 13.12); **1894 р.** – шість (7.01, 11, 16, 20, 28.01); **1894 р.** – п'ять (7, 11, 16, 28.01); **1896 р.** – два (4.03 та 18.09); **1897 р.** – чотири (21.07, 4.09, 23 і 26.10, 14.12), **1898 р.** – дев'ять (1, 21.01, 5, 28.02, 22, 30.03, 7, 10.04, 29.06, 17.12); **1899 р.** – два (31.05, 24.08), **1900 р.** – два (11.02, 24.02); **Т. X** – **38** листів: **1901 р.** – два [15 (28).01, 9 (22).04]; **1902 р.** – один [23, 24.04 (6, 7.05)], **1903 р.** – чотири [14 (27).01, 16 (29).03, 6 (19).10]; **1904 р.** – два [5 (18).01, 25.10 (8.12)]; **1905 р.** – два [6 (19).02, до батька та матері 22.03 (4.04)]; **1906 р.** – один [26.03 (8.04.)]; **1907 р.** – три [24.01 (6.02), 10 (23), початок лютого]; **1908 р.** – три [3 (16).02, 21.03 (3.04)]; **1909 р.** – два [6 (19), 9 (22).02]; **1910 р.** – два; **1911 р.** – п'ять; **1912 р.** – дев'ять; **1913 р.** – п'ять. Найбільше їх було у 1898 році (дев'ять листів).

Використані джерела

1. Агеєва В. Епістолярна спадщина Лесі Українки: листи як фрагмент творчої біографії. *Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму* : монографія. Київ, 2003. С. 141–157.
2. Богдан С. Родинне спілкування Косачів: етикетні стереотипи в епістолярних текстах. *Леся Українка і сучасність* : зб. наук. пр. Т. 3. Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. С. 46–60.
3. Богдашина О. Відносини Лесі Українки та Олени Пчілки у родинному листуванні. *Ідеологія національної аристократії (на пошану 150-річчя від дня народження Лесі Українки)* : зб. наук. пр. за матеріалами всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю 25–26 лют. 2021 р. / Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького ; [наук. ред. Т. Єщенко]. Львів, 2021. С. 277–283. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8619>
4. Богдашина О., Осіпов О. Життєва драма Лесі Українки в родинному листуванні Косачів-Драгоманових. *Збірник наукових праць. Сер. Історія та географія* / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2018. Вип. 55. С. 151–157.
5. Бублейник Л. Астральна лексика в поезіях Лесі Українки. *Леся Українка і сучасність* : зб. наук. пр. Луцьк, 2006. С. 62–71.
6. Власенко В. В. Лінгвостилістичні параметри епістолярної спадщини. *Вчені зап. Таврій. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2014. Т. 27 [66]. № 4. С. 42–48.
7. Денисюк І., Скрипка Т. Турбота про Лесю. URL: <https://www.t-skrypka.name/LUkrainka/Gnizdo/Figures/OPchilka/Care.html>
8. Деркач В. В. Індивідуально-авторські ознаки епістоляризмів Лесі Українки. *Вчені зап. Таврій. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2014. Т. 27 [66]. № 4. С. 57–64.
9. Левчук М. Епістолярний образ Лесі Українки. *Леся Українка і сучасність* : зб. наук. пр. Луцьк, 2006. С. 260–268.
10. Леся Українка в споминах сучасників / пер. с укр. Москва : Худож. лит., 1970. 311 с. : ил.
11. Леся Українка. Листи / упоряд. В. Прохор (Савчук), передм. В. Агеєвої. Київ : Комора, 2016–2018. Т. 1–3.
12. Косач-Кривинюк О. П. Леся Українка. Хронологія життя і творчості. Нью-Йорк, 1970. 926 с.
13. «Листи так довго йдуть...»: Знадоба архіву Лесі Українки в Слов'янській бібліотеці у Празі / упоряд., передм. та прим. С. Кочерги, післям. О. Сліпушко. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2003. 308 с.
14. Українка Леся. Твори : у 10 т. Київ : Дніпро, 1965. Т. 9, 10. Посилання на це видання з указ. на том та сторінку.
15. Оніпко В. Життєпис Лесі Українки в родинному листуванні Олени Пчілки. *Волинь філологічна: текст і контекст* : зб. наук. пр. Луцьк, 2016. Вип. 22 : Універсум Лесі Українки. С. 336–345.
16. Її ж. Листи Олени Пчілки (Ольги Драгоманової) до матері. *Рідний край*. 2018. № 1. С. 144–150.
17. Романов С. М. Олена Пчілка – Леся Українка. Особливості родової і культурної інтеріоризації (номінативний аспект). *Педагогічний пошук*. 2022. № 3 (115). С. 77–81.
18. Савчук В. А. Епістолярна спадщина Лесі Українки: джерелознавчо-текстологічний аспект: дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2009. 158 с.
19. Святовець В. Ф. Епістолярна спадщина Лесі Українки: листи в контексті художньої творчості. Київ : Вища шк., 1981. 183 с.

УДК 378.091.113:373.3

Людмила ПРИЙМАЧУК,
Наталія ЯЩУК,

методисти відділу ЗНО та моніторингових досліджень ВІППО

Моніторинг якості початкової освіти як супровідний інструмент реалізації НУШ

Розкрито зміст поняття «освітній моніторинг». Показано зв'язок між моніторинговими дослідженнями та якістю шкільної освіти.

Ключові слова: моніторинг, моніторингові дослідження, якість освіти, освітній моніторинг, завдання моніторингу, об'єкти моніторингу.

Liudmyla Prymachuk, Nataliia Yashchuk. Monitoring the Quality of Primary Education as an Accompanying Tool for the Implementation of the New Ukrainian School.

The content of the concept of „educational monitoring” is revealed. The connection between monitoring studies and the quality of school education is shown.

Keywords: monitoring, monitoring research, quality of education, educational monitoring, monitoring tasks, monitoring objects.

Актуальність проблеми. Питання якості шкільної освіти завжди залишається предметом наукового і практичного інтересу педагогів. Вона є досить актуальною з кінця XX століття й на сьогодні залишається не менш важливою. На думку експертів, якісні показники розвитку освіти визначають ефективність конкурентоспроможної боротьби за якість життя громадян.

Сьогодні освіта займає провідне місце у стратегії державної політики. Моніторинг якості освіти як наукове дослідження надає об'єктивну інформацію про дійсний стан освіти, дає змогу відкривати можливості для постійних продуктивних змін цієї якості, що виявляються у структурі, змісті, цілях, технологіях і результатах освіти. Нинішні умови зумовили модернізацію системи освіти України на принципах гуманізації, демократизації, диференціації, орієнтації на особистість. Це підтверджує Національна доктрина розвитку освіти [6].

Для формування освітньої політики у початковій школі моніторинг є дієвим способом у забезпеченні якісної освіти, здійсненні контролю за дотриманням Державного стандарту початкової освіти, аналізу навчально-виховного процесу та прогнозування його розвитку.

Моніторинг дає можливість з'ясувати:

- причини, що сповільнюють навчально-виховний процес;
- самостійно формулювати і вирішувати освітні проблеми;
- розробляти управлінські рішення з коригування небажаних диспропорцій на основі аналізу зібраної інформації.

Метою статті є розкриття змісту поняття «освітній моніторинг», аналіз його рівнів у школі (на прикладі початкових класів).

Виклад основного матеріалу. Сьогодні перед суспільством узагалі та перед навчальним закладом гостро стоїть завдання осмислення та пізнання буття, створення нової філософії освіти, відкритої до таємниць життя людини, її прагнень, життєвого потенціалу. Щоб освіта в Україні XXI століття процвітала, вона повинна бути націленою на майбутнє, на розв'язання проблем нашого віку, розвиток творчих здібностей учнів, формування у них загальнолюдської культури, гуманних способів розв'язання світових проблем. Адже від сучасного випускника вимагається осмислено діяти в ситуаціях життєвого вибору, свідомо ставити перед собою завдання, досягати власної мети, діяти продуктивно в усіх життєвих сферах [3].

Важливим етапом для втілення цих ідей є початкова школа, бо саме в ній отримують першочергові знання майбутні випускники навчальних закладів.

Сучасна початкова школа має на меті реалізацію нової особистісно орієнтованої, розвивальної моделі навчання. У розвитку цієї моделі центральне місце займає розвиток особистості учня, його можливостей і здібностей, бажань та вмінь.

Основним призначенням початкової школи є розкриття індивідуальності кожного школяра. Для того, щоб набуті можливостей самореалізуватись, учні повинні осмислити знання про навколишню дійсність, сформувати бажання і вміння вчитись. У зв'язку з цим сьогодні змінюються вже існуючі підходи до способів відстеження навчальних результатів за допомогою оцінювання досягнень учнів у світлі сучасної освітньої парадигми.

Моніторинг є дієвим способом для забезпечення якісної освіти, контролю за дотриманням Державного стандарту початкової освіти, аналізу навчально-виховного процесу та прогнозування його розвитку в сучасній школі.

Саме педагогічному моніторингу приділяється велика увага у вирішенні завдань сучасної школи, адже без постійного відслідковування результатів якості знань та результатів впливу навчально-виховного процесу на особистість важко оцінити ефективність роботи школи.

Для створення цілісної системи моніторингу навчально-виховного процесу у школі розробляється **програма моніторингу**, де конкретно визначаються **цілі, завдання, об'єкти моніторингу, напрями, етапи проведення, збору та обробки інформації**.

Існує два рівні проведення моніторингу в школі.

Перший рівень (індивідуальний, персональний) проводить учитель (класний керівник) щоденно (це спостереження, фіксування динаміки розвитку кожного учня та класного колективу в цілому або за певними напрямками).

Другий рівень (внутрішньошкільний) здійснює адміністрація школи (відстеження динаміки розвитку класів, паралелей та школи в цілому за певними критеріями або комплексно за кількома напрямками і за часом – по семестрах, півріччях та роках навчання).

Моніторингу **першого рівня** приділяється дуже велика увага, тому що саме він являє систему педагогічної взаємодії *вчитель–учень* і забезпечує індивідуальний розвиток кожного школяра, включення його в навчальну діяльність, беручи до уваги його вміння та навички.

Вчитель початкових класів (класний керівник) може здійснювати такі види педагогічного моніторингу:

дидактичний	спостереження за різними сторонами навчального процесу	➤ рівень розвитку учнів ➤ стан успішності ➤ якість знань, умінь та навичок
виховний	спостереження за різними сторонами виховного процесу	➤ рівень вихованості ➤ рівень розвитку класного колективу ➤ соціум
психолого-педагогічний	спостереження за станом психологічного здоров'я учнів, розвиток їх індивідуальних здібностей	➤ спільно з психологом

Будь-який вид педагогічного моніторингу проводиться в **три етапи**.

На першому етапі (підготовчому) визначається ціль, об'єкт (об'єктом моніторингу для вчителя початкових класів є його клас, а також окремі напрямки навчально-виховного процесу), терміни проведення та інструменти.

Другий етап (практичний) – збір інформації. Методи збору інформації різноманітні: спостереження, опитування, співбесіда, аналіз документів, відвідування уроків, контрольні зрізи, анкетування, тестування і т. д. Використання тих чи інших методик залежить від цілей проведення моніторингу та наявних засобів.

Третій етап (аналітичний): інформація обробляється, аналізується, розробляються рекомендації, визначаються шляхи усунення виявлених недоліків та помилок.

Із перших днів навчання в класі має бути місце кожній дитині, незалежно від її індивідуальних психофізичних особливостей та здібностей. Тому вчителю початкових класів необхідно швидко та гнучко реагувати на стрімку зміну ситуації, вміти спланувати навчальний матеріал для кожного учня, проаналізувати результати, продумати перспективні шляхи його розвитку. Для цього, ще до першого вересня, класному керівникові необхідно знати особливості розвитку першокласників, їх «стартовий» рівень сформованості пізнавальних умінь та навичок. У цьому можуть допомогти вихователь та психолог дитячого садка, батьки. У садку психолог індивідуально працює з кожною дитиною. Він проводить діагностику рівня сформованості пізнавальних умінь та навичок дошкільнят.

Особливе місце в педагогічному моніторингу вчителя початкових класів (класного керівника) займає постійне відстеження якості навчання як цілого класу, так і окремих його учнів за всіма розділами навчальних програм. Це дає змогу вчителю (класному керівникові) здійснювати самоконтроль, самоаналіз та самооцінку педагогічної діяльності.

Відсутність оцінювання в першокласників внесло ряд проблем у систему відслідковування результативності навчання учнів. Тому кожен учитель (класний керівник) для ведення тематичного обліку знань розробляє свою систему відстеження, яка є ефективною і дає змогу:

- виявити рівень засвоєння теми і розглянути динаміку засвоєння навчального матеріалу;
- визначити типові помилки в знаннях та вміннях учнів із предмету;
- скорегувати усунення помилок для підвищення результативності навчання.

Результати педагогічного моніторингу вчитель початкових класів (класний керівник) може використовувати:

- при аналізі роботи за роками навчання, бо так видно просування дитини щодо самої себе та класу в цілому;
- при постановці завдань для найближчого розвитку дитини, класного колективу.

Проводячи аналіз результатів таких моніторингових досліджень, учитель початкових класів (класний керівник) самостійно визначає потенційні можливості кожного учня чи класного колективу. А це, у свою чергу, дає йому можливість більш ефективно спланувати свою педагогічну діяльність, спрямовану на підвищення результативності якості освіти.

Особливо результати моніторингових досліджень допомагають під час роботи з батьками. Вимоги та рекомендації класного керівника не залишаються голосливими. Зв'язок «класний керівник – батьки» стає переконливим та вагомим.

Висновки. Отже, моніторинг є дієвим способом забезпечення якості шкільної освіти, оскільки система його інструментарію здатна оцінити ефективність освітнього процесу та передбачити подальші кроки для його покращення. На основі аналізу зібраної інформації можна з'ясувати причини, що сповільнюють навчально-виховний процес, самостійно формулювати й вирішувати освітні проблеми та розробляти управлінські рішення [1].

Використані джерела

1. Бабінець С. І. Моніторинг якості освіти: педагогічний аналіз. URL: <https://osvita.ua/school/method/353/>
2. Вимірювання в освіті : підручник / за ред. О. В. Авраменко. Кіровоград : Лисенко В. Ф., 2011.
3. Дружиніна Т. О. Моніторинг якості освіти як інструмент методичного та управлінського забезпечення державного стандарту : зб. наук. пр. Вип. 4. Вінниця, 2021. 22 с.
4. Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу : посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012.
5. Моніторинг якості освіти: принципи, форми, вимоги : довідник-посібник. Хмельницький : ХОІППО, 2013. С. 52–62.
6. Проценко І. І. Моніторинг як інструмент визначення якості освіти. *Науковий журнал*. Вип. 4 (48). Суми, 2015. 247 с.